

ShantyNederland

nieuwsbrief

83

Jaargang 2022, mei

VAN DE REDACTIE

We hebben het wederom voor elkaar gekregen: Nieuwsbrief 83 is er! Ja en ons mailadres wordt gebruikt: er reageerde o.a. een koor uit het zuiden van Nederland en wij vroegen ons af: wie zijn jullie? Dat hebben we geweten! De 'Batraven' reageerden 'geprikkeld'.

Wat is de link van een koor met het shanties zingen? Heeft het een connectie met de zee of een schip? Het Stokerskoor uit Den Helder verteld erover.

Verder mededelingen van het bestuur, waarvan het nieuws over het Archief interessant is. Maar hoe vind je de weg daarin? Stapsgewijs word je erdoorheen geloodst. Heel benieuwd of we van de zomer op festivals al 'nieuwe' songs gaan horen. Daar zit een verhaal in, dus laat het ons weten! Het mailadres is Jan.Haring.28@gmail.com.

Geen hoofdpijndossier, maar wel een die aandacht vergt: het in stand houden van ons shanty erfgoed. We beleven er weer veel plezier aan, na twee jaar amper mogen zingen, maar kijken naar de toekomst is ook van belang. Wat doen we ermee? Laat van je horen, koren!

Plezier ook met lezen.

Groet, Jan & Brigit

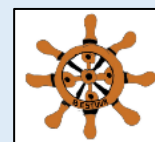
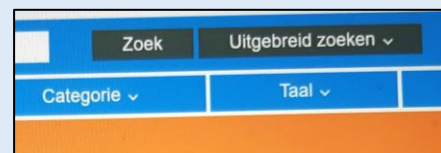
In deze Nieuwsbrief.....

Reacties op Jan.Haring.28@gmail.com

Maar wie zijn die koren?

Archief ShantyNederland

Gedigitaliseerd, nu openbaar en in stappen uitgelegd.

Berichten van het Bestuur

Het verhaal achter het lied:

The Lime juice ship

(According to the Act)

Een reactie op Jan.Haring.28@gmail.com van 'n 'wereldberoemd' koor uit Bergen op Zoom, dat na het lezen van dit stuk ook boven de rivieren bekender kan worden, zeker met zo'n aparte naam.

SHANTYKOOR "DE BATRAVEN"

En dan krijg je een verzoek van de redactie van de Nieuwsbrief Shanty Nederland om een stukje te schrijven over je koor. Niks mis mee natuurlijk totdat eraan wordt toegevoegd: *'Ik heb nog niet eerder gehoord van de Batraven uit Bergen op Zoom. En ik heb niet de illusie dat ik de enige ben'*.

Je hebt dan meteen de neiging om het verzoek naast je neer te leggen en te denken: "Laat ze het bekijken...." Nota bene: De Batraven, prijzen gewonnen boven de grote riolen "de gouden Kloot" in Gouda, een eerste prijs (op 1 april natuurlijk) op het shanty-festival in Brielle, diverse eervolle vermeldingen, beroemd in Brabant en België en wereldberoemd in Bergen op Zoom.

Bergen op Zoom, de stad van Optocht, Stoet, Kermis, Zang en Dans, gelegen in het meest westelijk deel van Brabant, daar waar Brabant Zeeland kust. Een Bourgondische stad, waar men van elke kleinigheid een groot feest weet te maken. Ieder weekend is er dan ook wel iets te doen; grote evenementen als ProefMei en de Foodstoet, de Maria Ommegang en natuurlijk Vastenavond, zoals Carnaval in onze stad genoemd wordt. Bergen op Zoom staat bekend om haar prachtige historische binnenstad. Als je hier door de smalle steegjes en over de knusse pleintjes loopt, voel je de sfeer van een rijk en bewogen verleden, dat al meer dan achthonderd jaar teruggaat. Het meest opvallend is het stadspaleis Markiezenhof, waar vroeger de heren van Bergen op Zoom woonden. En hiermee denk ik de stad voldoende op de kaart te hebben gezet.

En dan nu terug naar Shantykoor "De Batraven". Bergen op Zoom telt vele koren in vele genres, waaronder 4 shantykoren: De Batraven, De Kanaken, OOG-TIJ en de Vrouwen van de Kaai. Daarvan is er slechts een lid van Shanty Nederland. Jammer!!

Wie zijn de?

*"Wij zijn de Batraven uit Bergen op Zoom, dat havenstadje, zo leutig en vroom
De zeemannsliedjes, zo fijn in 't gehoor
Ansjovinsten, dit is nou het shantymoor"*

Bronzen beeldje van een Batraaf
Metropolitan Museum of Art - New York

Meer over het maritieme verleden van de
thuishaven van de Batraven:

<https://schepen-en-schippers-van-bergen-op-zoom.jouwweb.nl/geschiedenis-1860-1911-1/geschiedenis-1890-1911/batraven-te-bergen-op-zoom>

Geschiedenis.

Het was zondagmorgen 20 september 2001 toen bij vrijwel alle Bergse gezinnen de Bergse Bode op de deurmat viel. Niks bijzonders zou je zo op het eerste gezicht zeggen. Dat gebeurde immers toch elke zondag. In die bode riep ene Jan Berends mannen op zich aan te melden als muzikant of zanger voor een shantykoor. Op de allereerste bijeenkomst, er was gerekend op 15 man, kwamen er 30 potentiële leden opdagen en waren er nog 10 anderen voor wie de gekozen avond slecht uitkwam. En nadien kwam alles in een stroomversnelling. De vereniging werd opgericht, statuten goedgekeurd en bij de notaris gedeponneerd. En ook een huishoudelijk reglement was er in een vloek en een zucht. Het eerste bestuur werd gekozen, een dirigent aangesteld, die enige tijd later onze herkenningmelodie componeerde en schreef: Het Batravelied: zie en luister via www.batraven.nl (pagina 'Thuishaven', onder de foto)

Een batraaf zijn.

En dan de naam. Een van de leden kwam op de naam Batraaf. In gewoon Nederlands is een Batraaf een ondeugend ventje, een rakker. In Bergen op Zoom werden de havenarbeiders echter ook Batraven genoemd die zich voornamelijk bezighielden met het laden en lossen van schepen waaronder meel, suikerbieten en ruw ijzer voor de vele gieterijen die de stad rijk was. Tot half in de vorige eeuw lag de haven tot midden in de stad. Het was een getijde haven (*eb en vloed*) gelegen aan de Oosterschelde en met een directe verbinding met de Noordzee.

Jubileum

De rekenaars onder jullie hebben inmiddels vastgesteld dat Shantykoor "De Batraven" vorig jaar 20 jaar bestond. Diverse malen werd i.v.m. de coronapandemie de viering van het jubileumfeest uitgesteld. Op 9 april 2022 was het eindelijk zo ver. Met circa 100 leden en partners werd er gedineerd, gaf een voormalig archivaris van de gemeente BoZ een verhandeling over de Batraven door de eeuwen heen en werd het feest besloten met wat dan heet een "bonte avond", waarbij de Bourgondische inslag van de leden weer boven kwam drijven met liedjes, voordrachten en sketches. Op 27 maart werd een Halfvastenconcert gegeven met ruim 100 bezoekers.

In mei beginnen de shantifestivals weer waar de Batraven op 22 mei verwacht worden bij Dordt in Stoom en op 10 juli in Roosendaal bij "Het Crayenest". Het koor telt op dit moment 57 leden + dirigent. Het koor heeft in de coronatijd regelmatig gerepeteerd en daarvoor een slimme formule bedacht. Een van de ex-leden bezit een kas waar vroeger allerlei landbouwproducten in werden gekweekt. Met de ramen boven je en de deuren open, zorgde dat voor een optimale ventilatie en 1,5 meter van elkaar. Alleen tijdens de echte lockdowns werd er gepauzeerd. Wellicht is dat de reden dat we in de coronaperiode geen leden zijn verloren. We hebben elkaar in die periode ook bezig gehouden met filmpjes, verhalen, gedichten e.d. om de onderlinge band in stand te houden. De gemiddelde leeftijd van de Batraven is inmiddels 74 jaar. Het oudste lid is 84 en het enige lid dat ècht alle wereldzeeën heeft bevaren is inmiddels 82 jaar. Het zijn voornamelijk shanties die de Batraven zingen om de eigen leden en de fans aan zich te binden. En laat ik besluiten met de gevleugelde uitspraak: **EENS EEN BATRAAF.....ALTIJD EEN BATRAAF**

Groet, Perry Bakx
Voorzitter Shantykoor "de Batraven" – Bergen op Zoom

Batravendag 2019:

leerzaam dagje uit naar Rotterdam

Tijdens repetitie in de Raayberg

Batraven vieren feest - Batravendag 2021

INFO:

Website: www.batraven.nl

Facebook:

<https://www.facebook.com/shantykoor.debatraven>

Jaarvergadering ShantyNederland 2022

Putten, 9 april, verslag van Jan Huttinga

Laat ik maar eens achterstevoren en aan het eind beginnen met Corry. Ze werd door de voorzitter in de bloemen gezet. Alle jaren regelt ze het 'deurbeleid'. Je komt pas binnen bij de jaarvergadering als je je netjes hebt gemeld bij haar, je naam is afgevinkt en als ze je een badge op de borst heeft geplakt. Het bestuur vond dat wel een kleine attentie waard.

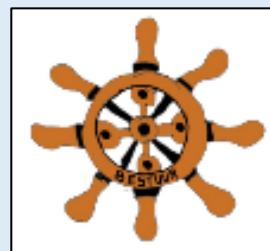
...en weer een naam afgevinkt!

Er werden nog meer bloemen uitgedeeld. Aan de mevrouw die een inleiding hield over het digitaliseren van boeken. Als je als vereniging wilt waken over het behoud van cultuurofgoed, dan kun je ook de schat aan boeken in de computer stoppen en beschikbaar maken voor je leden. Dat betekent dat je eerst een verzameling boeken over shanties, sea songs en zeemansliederen moet verzamelen. Daarna moet je aan de slag en deze boeken bladzijde voor bladzijde scannen en zo toegankelijk maken via de computer of laptop. Enthousiast als ze zijn hebben een aantal bestuursleden zich op deze taak gestort. Ze zijn in zee gegaan met een bedrijf in Groningen, die zich heeft gespecialiseerd in het digitaliseren en toegankelijk maken van documenten, boeken en filmmateriaal. Zo blijft alles bewaard voor het nageslacht en wordt het voor de leden gemakkelijk om via de website van ShantyNederland een keuze te maken voor een spetterende shanty of een treurige sea song en een romantisch zeemanslied. Er kan op titel gezocht worden, maar ook op trefwoord. Je kan het hele desbetreffende boek online lezen en doorbladeren. Je kan de mooie omslagen bekijken en de illustraties doorlopen. Dit alles werd gepresenteerd door Marianne van Dijk van de firma De Ree uit Groningen. Zij kreeg ook de bloemen en een hartelijk dankwoord van de voorzitter.

(er is een apart artikel in deze Nieuwsbrief over hoe het Archief 'werkt')

*Aan de leden van ShantyNederland:
Welkom!*

*Bericht van de secretaris van
ShantyNederland over...*

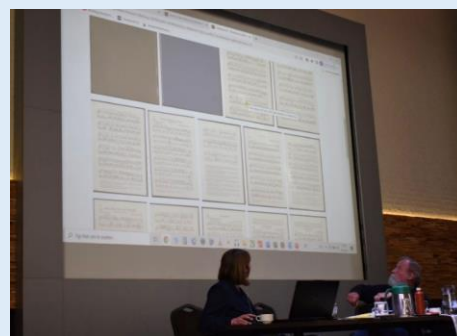
...de vele mutaties bij koren....

Wilt u er alstublieft voor zorgen, dat de gegevens van uw koor en het adres van de secretaris 'Up-to-date' blijven bij ShantyNederland.

SN moet deze gegevens aanleveren bij de Buma en Femu.

Alleen het adres van de secretaris van uw koor wordt bij SN aangehouden als zijnde de contactpersoon van uw koor, om zo mutaties te minimaliseren.

U kunt heel eenvoudig een mutatie uitvoeren door deze [link](#) te volgen.

*Uitleg van het gedigitaliseerde archief
van ShantyNederland tijdens de
jaarvergadering op 9 april in Putten.*

Marianne van Dijk ontvangt een boeket uit handen van Kees Driesprong

Rumor die Mare bood het bestuur nog een fles Jan Doedel, de man aan voor bewezen diensten. Een aardige geste natuurlijk. Verder die dag de gebruikelijke gang van zaken met bestuurlijke besommeringen.

Tussendoor nog een uitstekende lunch. Een tafel vol met voor ieder wat wils. Wat allemaal? Ja dan moet je maar komen. Eten en netwerken was de opdracht van achter de bestuurstafel vandaan. Dat kwam wel goed zo te horen.

Door het eindeloze gedoe met Corona zijn alle regiobijeenkomsten en de cursussen voor dirigenten en het bedienen van een geluidsinstallatie allemaal in heb slop gekomen en worden te zijner tijd wel weer opgestart. De aanmeldingen voor de cursussen vielen nu toch wat tegen, dit in vergelijking met voorafgaande jaren.

Natuurlijk kwamen de hoofdpijndossiers van Buma & Femu en het financieel verslag voorbij. Opmerkelijk feit was dat het bestuur weer een accountant aan de haak kon slaan voor de kascommissie en aanverwante zaken. Hans van der Linden uit Driebergen had een heldere kijk op alle cijferbrij. Hij is ingelijfd bij de deskundigen en de kascommissie. De bloemen of de Jan Doedel krijgt hij volgend jaar misschien. Voor mij blijft het financieel overzicht altijd een raadsel.

Voor tekstdichters binnen ShantyNederland gloort er hoop op rijkdom. Het bestuur is er in geslaagd om een regeling te treffen met Buma e.d. om de tekstdichters een iets betere vergoeding te geven voor werk dat is uitgevoerd door de koren. Prima initiatief!

Het viel dit jaar een beetje tegen met de belangstelling voor de jaarvergadering. De voorzitter had daar zo zijn gedachten over. Het aantal koren, die aangesloten zijn, loopt toch wat terug. In vergelijking met andere soorten koren, valt het bij ShantyNederland nog wel mee. Ik heb zelf vernomen, dat ik in ongeveer een week tijd hoorde dat drie koren gingen stoppen. Geen leden genoeg meer. Geen nieuwe aanwas. Geen muzikanten. En leeftijd gaat een rol spelen: ze worden te oud.

De opening was kort en krachtig van de voorzitter. Het slotwoord was ook weer duidelijk. 'Neem nog een drankje voordat je naar huis gaat. Aangeboden door ShantyNederland, maar weet, dat het van je eigen contributie betaald wordt! Wel thuis.' Op naar Appingedam.

KETELBINKIE

Klein Berichtje

Nieuwe leden door het lied The Wellerman

Het lied 'The Wellerman' werd begin 2021 populair door een filmpje op TIK TOK, een sociale media-app voor korte video's. Belangstelling voor shanty werd er door aangewakkerd onder met name jongere mensen. Zo zelfs, dat Shantykoor Blankenberge uit Blankenberge (België) er nieuwe jonge leden door verkreeg.

Lees het artikel op de VRT (Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie)

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/02/01/shanty-koor-blankenberge-krijgt-plots-nieuwe-jonge-leden-met-m/>

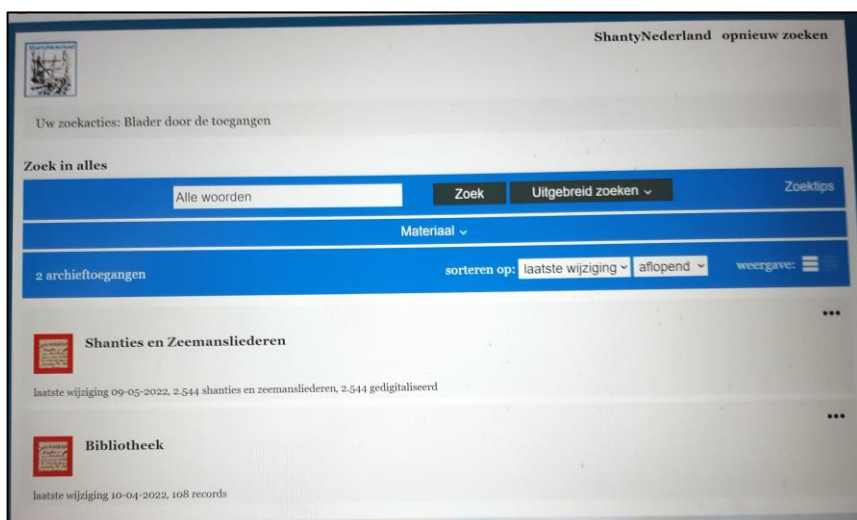
In 5 stappen kunt u het Archief openen. Zelf op onderzoek gaan maakt het nog interessanter met meer dan 2000 liedtitels! Er zijn onbekende nummers te ontdekken in dit archief. Zal het repertoire van menig koor nu vernieuwd gaan worden?

Het Archief van ShantyNederland

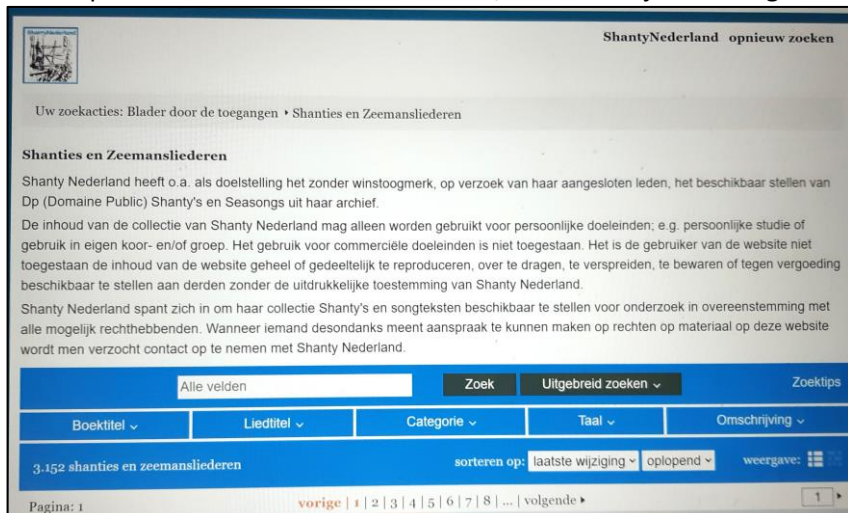
Het bestuur van ShantyNederland heeft in samenwerking met De Ree archiefsystemen de bibliotheek van ShantyNederland openbaar gemaakt. Veel eigenaren van (song)boeken hebben deze aan ShantyNederland uitgeleend en zijn inmiddels allemaal digitaal verwerkt en voor een klein deel al beschikbaar in het Archief.

Hoe komt u in het archief?

Ga naar de site van ShantyNederland www.shantynederland.nl en klik op "Archief" in de balk; dan komt u in het volgende scherm:

Klik op "Shanties en Zeemansliederen", dan verschijnt het volgende:

Hier staan 5 verschillende rubrieken om aan te klikken: boektitel, liedtitel, categorie, taal en omschrijving.

OPLEIDINGEN & CURSUSSEN

Het bestuur heeft besloten de opleidingen te verplaatsen naar het najaar. Er zijn per cursusdag minimaal 12 deelnemers nodig om uiteindelijk kostendekkend te kunnen draaien. Alle cursisten die zich voor de voorjaarsperiode hadden opgegeven, worden automatisch doorgeplaatst naar de volgende cursussen, maar u kunt zich ook opgeven via info@shantynederland.nl

De opleidingen bestaan uit:

- ❖ Geluidscursus basis
- ❖ Geluidscursus gevorderden

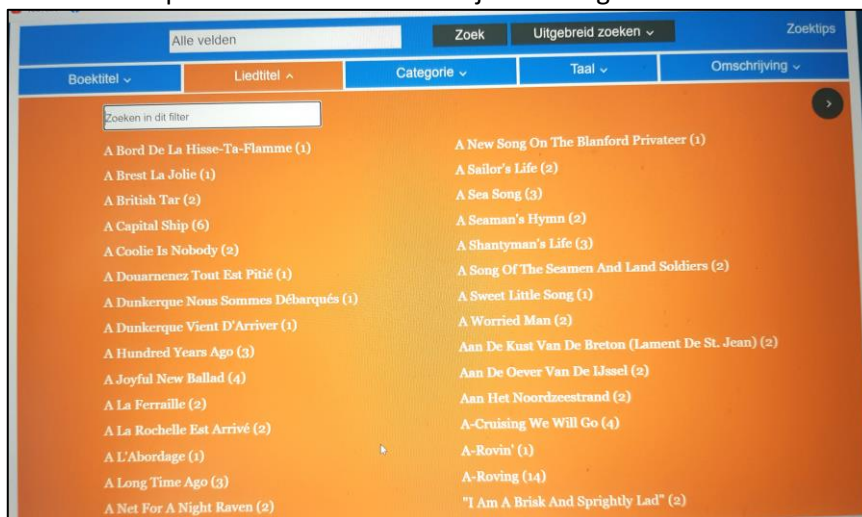
<https://datacentershantynederland.nl/de-inhoud-van-de-geluidscursus.html>

- ❖ Dirigenten opleiding basis
- ❖ Dirigenten opleiding gevorderden.

<https://datacentershantynederland.nl/de-inhoud-van-de-basis-dirigenten.html>

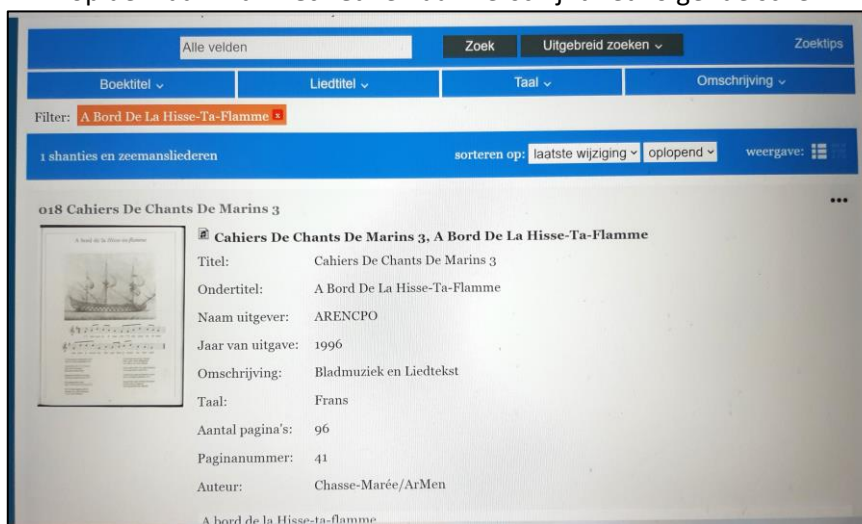

Klik op 'liedtitel' en dan verschijnt het volgende scherm:

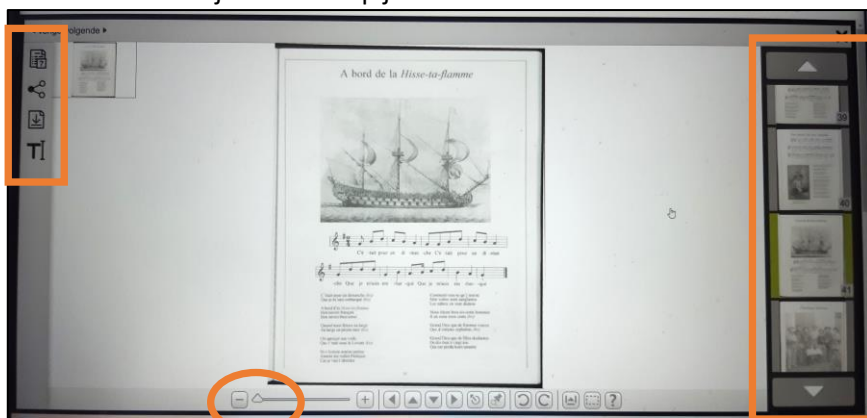
Met 18 Boektitels, 2.318 Liedtitels, 20 Categorieën, 9 Talen, 13 Omschrijvingen.

Klik op de 'naam van het lied' en dan verschijnt het volgende scherm:

Klik vervolgens 'op de Pagina'.

Dan verschijnt er links op je scherm een "vier keuze menu".

- 1= informatie over het nummer
- 2= delen van deze pagina via mail, Facebook, Twitter of printen
- 3= downloaden pagina
- 4= tekstweergave

Rechts op je scherm een balk, waar je naar andere pagina's scrollen kan. Onderaan in de balk een knop om in/uit te zoomen.

En hoe verder.....

Je kunt een zoekopdracht verfijnen door gebruik te maken van de verschillende rubrieken.

Voorbeeld:

-Als u een boek selecteert, dan ziet u de eerste bladzijde van dit boek en de naam van het boek verschijnt in een oranje vlakje achter 'Filter'. Bovendien krijgt dit boek een kruisje.

-Vervolgens wilt u alle Capstan songs uit dit boek: dan klikt u op 'Categorie' en op 'Capstan shanty' en achter 'Filter' verschijnt Capstan Shanty plus een kruisje.

-Vervolgens klikt u op 'Omschrijving' en klik op 'Bladmuziek en Liedtekst'. En in diezelfde balk verschijnt 'bladmuziek en liedtekst' plus een kruisje.

-In de blauwe balk eronder wordt vermeld: **8 shanties en zeemansliederen**. Als u nu naar beneden scroll, dan komen alle pagina's uit dit boek met de gevraagde onderdelen.

-In diezelfde blauwe balk, kunt u ook nog klikken op het rechter icoontje achter het woord 'weergave'. Dan ziet u op uw beeldscherm alle 8 pagina's bij elkaar.

U kunt natuurlijk elk willekeurig woord als zoekopdracht geven of een omschrijving opvragen. Dit woord of omschrijving zal gezocht worden en alle bladzijden, waar zij in voorkomt, zullen getoond worden.

Momenteel zijn wij druk bezig de rest van de 135 boeken in ons Archiefsysteem in te brengen.

Let Op!

De gedownloadde prints en teksten zijn echter wel alleen voor eigen gebruik.

<https://www.de-ree.nl/>

<https://www.archieven.nl/nl/zoeken>

Hoe ontstaat 'n shantykoor, was er een connectie met de zee, met een schip, met het maritieme lied? Dit keer is aan het woord het STOOKERSKOOR uit Den Helder.

Nautische vrijwilligers zongen het maritieme lied

Het is weer een beetje als vanouds. Nu de restricties van corona zijn opgeheven gaan we er weer vol tegenaan. Woensdagavond is het in het Schipperscafé, naast het serieus repeteren, ook een gezellige boel. De leden van het Stokerskoor kijken er iedere week weer naar uit. Driftig wordt er geoefend voor een optreden en aan nieuwe nummers. De uitnodigingen komen weer binnen en het koor wil goed voorbereid aan de slag. De tijd kan niet worden ingehaald, maar nu het weer kan, wordt er weer uit volle borst gezongen.

Het ontstaan

't Stokerskoor is opgericht in september 1993. Tijdens Sail Den Helder was er een speciaal shantifestival georganiseerd door de Stichting Nautische Monumenten, met shantykoren uit heel Nederland. Nieuwediep kende in die tijd geen eigen shantykoor. Tijdens een spontaan georganiseerd Farewell concert, zongen alle koren samen voor de schepen, die uitvoeren. Een aantal vrijwilligers, aangesloten bij de Stichting Nautische Monumenten, werd hierdoor zo gegrepen, dat ze besloten een eigen shantykoor op te richten. En zo werd het Stokerskoor geboren onder de naam: 't Stokerskoor Y8122. Een naam die verwijst naar de stoomsleepboot Y8122.

De stoomsleepboot Y8122 in de haven van Den Helder

Deze stoomsleepboot liep al in 1936 van stapel als Sleepdienst III. Na een arbeidzaam leven, en na vele omzwervingen en aanpassingen, leek haar vaartijd historie geworden. Maar met enorm veel inzet van vrijwilligers is de restauratie ter hand genomen en is ze sinds de zomer van 2006 weer in staat om op eigen kracht te varen. Er is hard gewerkt aan de afwerking van deze authentieke "stoomboot" en ze is nu in haar volle glorie te bewonderen aan de kade bij het Schipperscafé. Een toepasselijke plek om als Stokerskoor elke week hier samen te komen om te zingen.

Over het Stokerskoor.....

Jaarlijks project

Al een aantal jaren wordt in de Keesschuur in Anna Paulowna het jaar afgesloten met een concert. Deze concerten staan in het teken van een project, waaraan ook niet koorleden kunnen deelnemen. Op deze manier proberen we mensen kennis te laten maken met shanty's & seasons, doordat ze een aantal keren mee repeteren. Thema's als 'Haring Happen', 'Over de Rolling Ocean', 'Visserslatijn' en 'Gibraltar v.h. Noorden' zijn succesvol verlopen. Corona heeft ons in de wacht gezet, maar voor komende november 2022 staat het project 'Storm over Kaaphoofd' op de rol.

De Toekomst

De samenstelling van het huidige Stokerskoor is niet meer dat van dertig jaar geleden. Wel is het een gemengd koor gebleven met op dit moment 23 zangers en 6 muzikanten. Het enthousiasme is er nog steeds. Wij kijken dan ook vol vertrouwen vooruit naar optredens op festivals, op MS Serena, in de zorgcentra en ons eindproject, waarin we samen zingend het verleden een toekomst geven.

De Stichting Nautische Monumenten

In eerste instantie waren alle zangers ook betrokken bij de stichting Nautische Monumenten. Dat veranderde echter al snel. Ook mannen die gewoon graag wilden zingen kwamen bij het koor terecht. Sommige namen hun vrouw mee, omdat die anders weer een avond zonder hun man moesten doorbrengen. Zo wijkt het Stokerskoor af van de meeste shantykoren. Het geld dat met het optreden werd verdiend, werd gestoken in de restauratie van de Y8122 en later de Bonaire en de Tres Hombres. Nog steeds is één van de doelstellingen van het Stokerskoor de promotie van de Stichting Nautische Monumenten en daar waar mogelijk worden projecten financieel ondersteund.

Stichting Museumhaven Willemsoord

Nautische Monumenten is een onderdeel van de Stichting Museumhaven Willemsoord en beheert historische schepen met naast de Y8122 ook o.a. de motorsleepboot 'Dombo Y8017', Lichtschip Texel, de botter HD2, de schoenerbrik 'Tres Hombres' en de zeilbrik 'De Morgenster'.

Een rijke historie

In de loop van het bijna 30 jarige bestaan van het Stokerskoor zijn er diverse hoogte- en 'mindere' hoogtepunten geweest. Ook voor het koor zijn er de spreekwoordelijke 'woelige baren' geweest. Ondanks het plezier in het samen zingen, waren er ook verschillen en gingen mensen hun eigen weg. Ze vormden bijvoorbeeld eigen groepen, denkende aan Jan Buis met 'Scheepsfolk' en Ad Pas, die 'Roaring Fifties' oprichtte. Wat ook weer leidde tot meer verbreding en bekendheid van de shanty's en seasons. Geen negatieve ontwikkeling.

*Ton Boxhoorn
muzikaal leider Stokerskoor*

INFO

Over het STOKERSKOOR:

Website:

<https://www.stokerskoor-denhelder.nl/>

Facebook:

<https://www.facebook.com/Stokerskoor>

INFO

Over de Y8122:

-Website: Museumhaven

Willemsoord; link: <https://y8122.nl/>

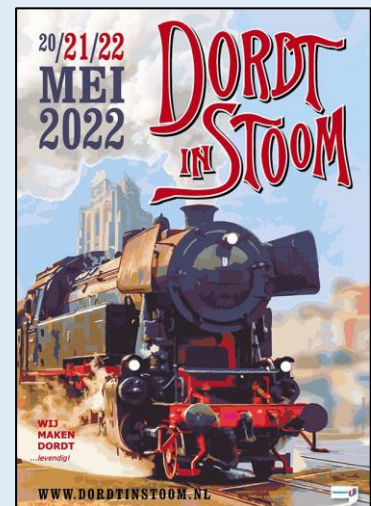
- Agenda van april; link:

<https://museumhavenwillemsoord.nl/archieven/9117>

-Website: Scheepspost; nieuws voor en over Varend Erfgoed

<https://www.scheepspost.info/er-was-eigenlijk-niets-meer-over-van-de-historische-stoomsleper-y8122/>

Wie de stoomsleepboot Y8122 in het echt wil zien: het schip zal deelnemen aan het grote stoom evenement in Dordrecht in mei.

Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland organiseert in samenwerking met het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem een dag in de zomer, waar een Erfgoed-organisatie zich presenteert. ShantyNederland zal aanwezig zijn op de dag die in het teken staat van Shanties Zingen. Plus een drietal koren geven acte de presence.

Zondag 17 juli

Shanties Zingen

Presentatiedag Immaterieel Erfgoed

ShantyNederland zal zich op zondag 17 juli 2022 presenteren in het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem. De gehele dag zal in het teken staan van Shanties Zingen. Vanaf 11:00 uur zijn een drietal koren gedurende deze dag te beluisteren:

Zingerij Dwarsgetuigd - Nuenen

Zeemanskoor Nijkerks Welvaren - Nijkerk

Shantykoor Alle Hens - Heteren

In het Openluchtmuseum is de geschiedenis van het dagelijkse leven van gewone Nederlanders te zien en te beleven. Kom ook langs en maak er een gezellige dag van. Voor (klein-) kinderen is er ook veel te beleven.

<https://www.openluchtmuseum.nl/>

<https://www.facebook.com/openluchtmuseum/>

Ketelbinkie

Klein berichtje

**'Ik wil bij het shantykoor'
'Bij die ouwe knarren van
die zeemansliedjes?'**

Op 29 april is de tiendelige serie 'Tweede Hans' gestart; bij MAX op vrijdagavond vanaf 21:30 uur. De 64 jarige Hans komt met pensioen en gaat zingen bij een shantykoor. Herkenbare en grappige beelden.

Trailer zien?

<https://www.youtube.com/watch?v=TZAsh6pJ-hQ>

Shanties zingen
is bijgeschreven in de Inventaris
Immaterieel Erfgoed Nederland

Zingerij Dwarsgetuigd

Zeemanskoor Nijkerks Welvaren

Shantykoor Alle Hens

**KENNISCENTRUM
IMMATERIEEL
ERFGOED
NEDERLAND**

Immaterieel cultureel erfgoed omvat de praktijken, representaties, uitdrukkingen, kennis en vaardigheden die gemeenschappen erkennen als onderdeel van hun cultureel erfgoed. Het belang ervan wordt op wereldschaal erkend en op het niveau van de nationale en gewestelijke overheid. **Wikipedia**

INFO

Over Immaterieel Erfgoed

<https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/s/hantieszingen>

<https://www.facebook.com/Kenniscentrum-Immaterieel-Erfgoed-Nederland-246301218713465/>

Een lied zingen is meer dan alleen maar woorden op een melodie laten horen met behulp van je stem. Er is een verhaal te vertellen over o.a. scheurbuik. Lees verder over The Limejuice ship.

Jan Huttinga

The Lime juice ship

(According to the act)

Scheurbuik. Het tovermiddel om dit tegen te gaan, dan wel te verhelpen was dus onder andere vers fruit eten. In feite Vitamine C. Ik geef de clou maar meteen weg. Iedereen weet het tegenwoordig. Maar het zou nog heel lang duren voordat dit adequaat middel erkend zou worden en voorhanden zou zijn. Pas na 1900 zou Vitamine C zijn naam krijgen door onderzoek.

Even een stapje van Engeland naar Nederland. Een paar voorbeelden die ik tegen kwam: In 1596 leden Willem Barentsz en zijn mannen in het Behouden Huis aan scheurbuik. Barentsz was op zoek naar de kortste weg naar China en omstreken: de Noordelijke passage. Maar zoals wel bekend liep de zaak vast in het poolijs en moesten ze overwinteren op Nova Zembla. Ze leden kou en honger en werden ziek. Ze kregen door het slechte eenzijdige voedsel scheurbuik. In zijn dagboek schrijft Gerrit de Veer over lepelblad. Op 31 juli 1597 gingen de overlevenden aan land en verzamelden lepelbladeren. Ze aten het 'handen vol' en herstelden snel. Een plantje dat scheurbuik helpt bestrijden. Zeer vitaminerijk. Maar het begrip vitamine C was in die tijd nog onbekend.

Cochlearia – lepelblad

De Heeren Zeventien van de VOC hadden voortdurend met dit probleem te maken: scheurbuik. Chirurgen aan boord van de Oost-Indiëvaarders hadden weinig in handen om deze ziekte te behandelen. Zweetessies en aderlaten konden echt niet voorkomen dat bemanning omkwam en een zeemansgraf vonden. Dit vond plaats tijdens de lange zee-reizen in de 16^e tot de 18^e eeuw.

Mollema beschrijft een reis naar de Oost, waar duidelijk naar voren komt dat het voedsel en water bedorven is. Zeker toen men in de beruchte windstille gebieden kwam. Men gaat voedsel jagen bij de Kaapverdische Eilanden. Er worden geiten geschoten, maar daar haalt de bemanning in eerste instantie de neus voor op. Vers vlees kon wel wat helpen bij het bestrijden van scheurbuik.

Liedtekst

Now if you want a lime juice ship
to sail the sea at large.
You won't have any trouble
when you have a good discharge.
Signed by the Board of Trade
and everything exact.
For there's nothing done
on a lime juice ship,
according to the Act.

**Haul boys your wheather mainbrace
and ease away your lee.
Hoist jibs and topsails, lads
and let the ship go free.
Hurrah boys, hurrah!
We'll sing this Jubilee.
Damn the beggar the Navy, boys
a merchant ship for me.**

Now when you board a lime juice ship
you'll have your Articles read.
They tell you of your beef and pork,
your butter and your bread.
Your sugar, tea and coffee, boys,
your peas and beans exact.
Your lime juice and your vinegar,
according to the Act.

No watch and watch the first day out,
according to the Act.
Ten days out we all lay aft
to get our lime juice whack.
Fetch out a handy billy, boys,
and clap it on the tack.
For we are going to set the mainsail
oh, according to the Act.

It's up on deck my bully boys,
with many a curse we go.
Awaiting to hear eight bells struck
that we may go below.
Eight bells is struck, the watch is
called, the log is hove exact.
Relieve the wheel, go down below,
according to the Act.

Wil je luisteren naar dit lied:

YOU Tube

gezongen door Tom Lewis

<https://www.youtube.com/watch?v=PxWu8aujKw>

Op de lange reis naar de Oost kon door slecht weer een pleisterplaats gemist worden. En ook was men op vreemde kusten niet altijd welkom. Daarom besloot de VOC bij Kaap de Goede Hoop een verversingsstation te maken, waarbij de schepen voorzien konden worden van hoognodig vers voedsel. De reis naar de Oost kon nl. wel negen maanden duren. Een vaste pleisterplaats was dus zeer welkom. Jan van Riebeeck werd in 1652 aangesteld als opperkoopman op Kaap de Goede Hoop. Boeren werden gevraagd om in Zuid Afrika mee te werken aan het verbouwen van de benodigde producten. Er werden tuinen aangelegd, zodat er op De Kaap gefoerageerd kon worden.

Ook schipper Bontekoe noteert in zijn Journaal dat er mannen lijdten aan scheurbuik. Hij schrijft, dat ze regelmatig land aandoen om 'verversinghe' in te nemen: vers water en ooft (*fruit*). Toch blijven bemanningsleden tijdens de reis sterven aan scheurbuik.

Jacob Roggeveen noemde het eveneens in zijn Journaal in 1722. Hij was op zoek naar het geheimzinnige Zuidland en ontdekte per toeval Paaseiland. Ook zijn bemanning leed aan scheurbuik en velen legden het loodje op een gruwelijke manier. Het voedsel ging uiteindelijk bederven en gekookte groente, bedorven vlees en bedorven water waren een uitstekende basis voor een conditie met dodelijke gevolgen.

Terug naar Engeland

Bij de Engelse marine en in navolging daarvan de Engelse koopvaardijvloot, werd het belang van verse groente en vers voedsel al heel lang erkend en werd het belang van citroensap, vers of ingedikt, onderschreven. Als scheepschirurgijn deed de Schotse James Lind, in 1747 al een proef met zieke bemanningsleden, waaruit bleek dat het verstrekken van citroensap of lime juice de scheurbuik kon tegenhouden. Maar de kennis van Dokter Lind over het verstrekken van citroensap ging verloren in het 'gezwatel van quasi-deskundigen'.

Een oorzaak zou nl. zijn, dat bemanning te lui was om te werken. Anderen beweerden dat de mens op zee ziek werd en aan land pas weer kon genezen. Toedienen van vitrioololie zou het beste werken. Deze fabels en kwezelarijen bleven jaren en jaren in stand en bemanningen van schepen op lange reizen sneuvelen bij bosjes. Stephen R. Brown beschrijft alle gruwelijkheden aan boord in zijn boek 'Scheurbuik'. James Cook, zag kans om op zijn reizen te voorkomen dat er scheurbuik optrad, door onder andere zuurkool te verstrekken. Echter, in de Engelse rangen-en standen maatschappij kon dokter Lind niet genoeg gewicht in de schaal leggen om zijn bewezen methode er door te krijgen. En zo verging het James Cook eveneens. Het zou nog jaren duren. Scheurbuik bleef op lange zeereizen zijn tol eisen.

Merchant Shipping Act -1894

The Board of Trade nam in de reglementen op, dat ieder bemanningslid, na de tiende dag op zee, dagelijks een portie lime juice moest krijgen. Dat werd, legende of niet, gemengd door de dagelijkse grog. Ter voorkoming van scheurbuik.

Deze actie zorgde er voor, dat de Engelsen de bijnaam Limejuicers of Limeys kregen. Zo werd een Brits schip een Limejuicer en een Britse matroos werd een Limey genoemd.

'According to the Act'

Alles werd aan boord van een Brits schip tot in details gereguleerd. In dit lied, ook wel 'According to the Act' genoemd, wordt met spot en zelfspot beschreven welk voedsel je aan boord verstrekt krijgt, welke werkzaamheden hoe en wanneer uitgevoerd moeten worden, en welke straffen er staan op welke vergrijpen. Kortom, het lijkt een luizenleven aan boord van een Limejuice ship. Stan Hugill noemt het in zijn boek een forebitter, maar het lied werd ook aan de pompen gezongen

**Scheepschirurgijn James Lind
(1716-1794)**

Bronnen:

- Waerachtighe beschryvinghe van drie seylagien, ter werelt noyt soo vreemt ghehoort
Gerrit de Veer
- Geschiedenis van Nederland ter zee
J.C. Mollema, Drie maal is scheepsrecht. 1940
- The Merchant Shipping Act (1894)
- Scheepsjournaal van het schip Tienhoven tijdens de ontdekkingsreis van Jacob Roggeveen
F.E. Baron Mulert, 1911
- Het journaal van Bontekoe
De gedenkwaardige beschrijving van de reis naar Oost-Indië van schipper Willem IJsbrandtsz. Bontekoe uit Hoorn, in de jaren 1618 t/m 1625, bewerkt door Lennart Nijgh
- Zeescheurbuik
R.C. Fleury, 1840
- Vitaminen
L.W. Wolf, 1930
- Scheurbuik in de loop der tijden
proefschrift van A.H.P. Augustijn, 1932
- Scheurbuik
Stephen R. Brown
- Shanties of the seven seas
Stan Hugill, 1961

Illustraties: Jan Huttinga

- James Lind, naar een schilderij van Chalmers
- lepelblad, naar diverse foto's -Wiki commons
- Man of War, naar diverse afbeeldingen met dank aan Delpher.

Een limoen/citroen schip

Wil je met een Engels koopvaardijchip gemakkelijk over de grote plas varen. Dan moet je zorgen voor een goede ontslagbrief, ondertekend door het bestuur van de koopvaardij zodat alles precies klopt.

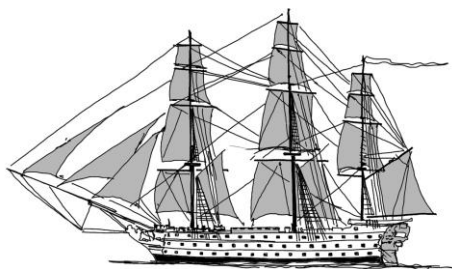
Want aan boord van een limoenschip gebeurt niets tegen de voorschriften in.

**Dus, jongens, haal die hoofdlijn op,
en laat het aan lij maar los,
Hijs kluivers en topzeilen, jongens,
en laat het schip maar gaan,
Hoera, jongens, hoera,
we zingen voor deze feestelijke bezigheden,
Oh, de marine kan de klere krijgen jongens,
een koopvaardijchip is het voor mij!**

Als je aan boord komt van een limoenschip dan worden de reglementen voorgelezen. Je hoort precies hoeveel rundvlees en varkensvlees hoeveel boter en brood je krijgt per dag, hoeveel suiker, thee en koffie, en de hoeveelheid erwten en bonen, je portie citroen/limoensap en azijn krijgt volgens de voorschriften van de Act.

De eerste dag aan boord is een makkie volgens de Act, maar na tien dagen kom je naar achter voor je dagelijkse shot limoen/citroensap Pak dan maar even een takel en ga maar aan de slag Want het grootzeil gaat gehesen worden volgens de voorschriften van de Act.

Met veel gevloek en gestommel kom je weer aan dek en daar is het wachten tot acht glazen klinken zodat je weer naar beneden kunt. Acht glazen! De wacht wordt afgelost, het peillood wordt weer opgehaald. Jij wordt verlost van het stuurrad en dan naar beneden, alles volgens de voorschriften van de Act.

'Man of War' – Royal Navy oorlogsschip

Het Scheldeloodsenkor - Vlissingen kon vanwege de pandemie vorig jaar niet hun 50-jarig jubileum vieren. Het jubileumconcert is dit jaar gepland op **vrijdag 26 augustus 2022.**

Behalve het Scheldeloodsenkor treden op: het bevriende loodskenkor Knurrhahn uit Kiel en Tom Lewis, bekend vertolker van sea songs & shanties.

Info: zie website

<https://www.schdeloodsenkor.nl/>

Tom Lewis in Nederland

Vanaf 28 augustus 2022 is Tom Lewis voor optredens beschikbaar, bijvoorbeeld bij festiviteiten en optredens van andere shantykorren. Uiteraard zijn er wel kosten verbonden aan een optreden van Tom Lewis, maar omdat hij al in Nederland is kan het interessant en haalbaar zijn hem te contracteren.

Alle informatie over Tom Lewis is te vinden op zijn website www.tomlewis.net Hij is bereikbaar via :

Email: tom@tomlewis.net

Tel.: +447913907318 (Engeland)

Tel.: +353852671164 (Ierland)

Door een mailtje aan Jan.Haring.28@gmail.com werden we nieuwsgierig gemaakt naar 'n groep uit Heerenveen: shantymusiek Odd Swallows. Wie zijn die 'vreemde vogels'? Die vraag kregen we beantwoord door Watze Draijer, secretaris van het koor.

SHANTYKOOR "ODD SWALLOWS" HEERENVEEN

Ontstaan

In 1995 heeft de accordeonist van het Shantymusiek Rolling Home uit Sneek contact gehad met de mannen van de Odd Fellows; dit is een club/sociëteit van mannen die elke week bijeenkomen.

Er is toen het idee geopperd om vanuit deze sociëteit een shantymusiek te richten en in januari 1996 heeft dat ook plaats gevonden met de naam: Shantymusiek Odd Swallows. Het koor bestond in het begin uit 17 leden, allen waren leden van de Sociëteit plus een dochter van een lid van de sociëteit als accordeonist. Doordat het ledental op een gegeven moment afnam en er ook wel mannen van buiten de sociëteit lid wilden worden, is het lidmaatschap open gezet voor andere mannen en kwamen er weer zangers bij.

Odd Swallows is dus afgeleid van de naam Odd Fellows.

(Redactie: Engels: odd=vreemd en swallows zijn zwaluwen)

Tijdens het laatste optreden voor de pandemie

Connectie met de zee en het zeemansleven?

De 1^e voorzitter heeft op een kustvaarder gevaren en natuurlijk hebben een aantal van de leden van de Odd Fellows een boot, maar echte "oude" zeevaarders, nee, die waren en zijn er niet. Ons repertoire bestaat uit zowel zeemansliederen, maar ook andere liederen. We proberen wel liederen uit te zoeken, die wel iets te maken hebben met de zee, drank en vrouwen. We zingen ook zeemansliederen in de Friese taal. En toch blijft het een hele klus om het repertoire met zeemansliederen aan te vullen.

De pandemie

Het ledenaantal is achteruit gegaan en dat heeft onder anderen met de pandemie te maken. Ook zijn leden wel twee jaar ouder geworden. We zingen nog op de vrijdagavond en dan is het voor sommigen al weekend; we zijn dus op zoek naar 'n andere avond. En we willen ons meer presenteren voor het publiek om nieuwe leden te werven. Ons eerste optreden hebben we achter de rug (zie [YOU Tube](#)) en er zijn ook al aanvragen voor mei, mogelijk voor juli, september en voor december. Bovendien zijn we bezig om ons te oriënteren op ons 25 jarig jubileum en wat gaan we dan doen.

Jeugd & ledenwerving

De redactie van de nieuwsbrief vroeg of Odd Swallows iets doet voor of met de jeugd? En hoe wil het koor nieuwe leden verkrijgen? Een goede vraag, de nieuwe aanwas moet toch uit de jongeren komen, echter we hebben geen activiteiten in die richting. Dan zou je moeten denken dat we het repertoire gaan aanpassen om jongeren aan te spreken. Kan je dan nog wel voldoen aan je doelstelling om zeemansliederen te zingen?

De aanwas moet denk ik komen van het enthousiasme, waarmee wij onze liederen zingen. Bovendien speelt de leeftijd ook een rol. Willen jongeren wel bij een koor komen dat voornamelijk uit ouderen bestaat? Je kan je dan ook afvragen, spreekt ons repertoire met shanties nog wel aan, hoe lang kunnen shantymusiek nog bestaan in een wereld waar op school amper liederen worden gezongen.

INFO

Website: <https://oddsallows.nl/>

YOU Tube:

-Meisje ik ben een zeeman

<https://www.youtube.com/watch?v=fda-qTzuSww>

-Hoor je het ruisen der golven

<https://www.youtube.com/watch?v=czQZuwCCyZM&list=PLdfY8vV8wtiHrAUtk8kwISQPvZEPTQy10&index=2>

Op de valreep

Geen brainstormlunch over ledenwerving

Hoe kunnen we de instroom van nieuwe leden bewerkstelligen? Een onderwerp waar het bestuur van ShantyNederland graag over van gedachten wil wisselen met haar leden.

Helaas, de oproep om een soort van brainstormlunch te organiseren heeft te weinig respons gegeven. Om een goed gesprek met elkander over dit onderwerp te kunnen voeren, is het fijn als minstens 12 personen daaraan mee willen doen. Wij zullen dit punt als een onderdeel van de regiovergadering op de bespreklijst zetten.

Het bestuur wil diegene, die zich bij ShantyNederland wél hebben aangemeld, van harte bedanken voor hun bereidwilligheid!

JAN HUTTINGA

Agenda

De agenda van ShantyNederland vult zich al aardig met data van optredens. Zelfs data van buitenlandse festivals.

Voor de vakantieplanning altijd handig om nu al vast te weten, wanneer de festivals zijn. Dus pak de agenda en click op de link:

<https://www.koren-agenda.nl/>

Zaterdag 17 juli

Dag van 'Shanties Zingen'

Tijd: 11:00 – 17:00 uur

Waar: Nederlands Openluchtmuseum
Hoeflerlaan 4, 6816 SG Arnhem

Wie: ShantyNederland &
Shantagroep Reederij Overtuygt
Zeemanskoor Nijkerks Welvaren
Shantyskoor Alle Hens

Digitale nieuwsbrief van ShantyNederland

Met bijdragen van koorleden & bestuur

REDACTIE:

Brigitte van Tilburg & Jan Huttinga

ILLUSTRATIES:

Jan Huttinga

ShantyNederland maakt gebruik van foto's en illustratiemateriaal van leden.

ShantyNederland kan niet aansprakelijk gehouden worden bij gebruik van foto's en filmmateriaal waar copy rechten (©) op rusten; daar bent u als aanbrenner zelf verantwoordelijk voor en dient u te beschikken over een licentie voor het desbetreffende materiaal.

CONTACT:

Jan.Haring.28@gmail.com

